

PR4-T2

Πρακτικός Οδηγός για την
προώθηση της κοινωνικής
ασφάλισης και προστασίας σε
οικιακούς φροντιστές και σε άλλες
κατηγορίες εργαζομένων

**UPSKILLING DOMESTIC CARE WORKERS TO ENSURE
RESILIENT EMPLOYMENT PATHWAYS**

**Co-funded by
the European Union**

GA n° 2021-1-SE01-KA220-ADU-000028268

Ακρωνύμιο έργου:	DoCUp
Όνομα έργου:	Αναβάθμιση των παρόχων κατ' οίκον φροντίδας για την εξασφάλιση βιώσιμων οδών απασχόλησης
Κωδικός Έργου:	2021-1-SE01-KA220-ADU-000028268

Ιστορικό εγγράφου

Εκδοχή	Ημερομηνία	Αλλαγές	Είδος αλλαγής	Παραδόθηκε από
1.0	17.01.24	Αρχικό Έγγραφο	-	AHE
2.0	24.02.06	Τελικό Έγγραφο		AHE

Πληροφορίες εγγράφου

Όνομα ταυτότητας εγγράφου:	DoCUp_PR4_2_BEST_PRACTICE_GUIDE
Τίτλος εγγράφου:	Ένας πρακτικός οδηγός για την προώθηση της κοινωνικής ασφάλισης και προστασίας σε οικιακούς φροντιστές και σε άλλες κατηγορίες εργαζομένων
Τύπος εξόδου:	PR
Ημερομηνία παραλαβής:	17/01/24
Είδος δραστηριότητας:	
Υπεύθυνος δραστηριότητας:	AHE
Επίπεδο διάδοσης:	Δημόσιο

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ'ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Η Ευρωπαϊκή Ένωση και ο EACEA δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εκφραζόμενες απόψεις.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	4
1.1 Το έργο DOCUP	4
1.2 Μεθοδολογία	5
1.3 Συνθήκες εργασίας των εργαζομένων στο σπίτι με βάση έρευνα	6
1.4 Ερευνητικά ευρήματα και συμπεράσματα	8
2. ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΚΑΛΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ.....	10
2.1 Καλές πρακτικές από την Ελλάδα	12
2.2 Καλές πρακτικές από την Ιταλία	15
2.3 Καλές πρακτικές από την Πολωνία	17
2.4 Καλές πρακτικές από την Ισπανία	20
2.5 Καλές πρακτικές από τη Σουηδία	22
3. ΤΕΛΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	24
4. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	28

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο τομέας της υγείας και των κοινωνικών υπηρεσιών γνωρίζει σημαντική ανάπτυξη, αλλά αντιμετωπίζει προκλήσεις όπως η γήρανση του πληθυσμού, η παγκοσμιοποίηση και η πολιτιστική πολυμορφία, που οδηγούν σε αυξημένες ανάγκες κοινωνικών υπηρεσιών. Η κοινωνική ανισότητα έχει αρνητικές συνέπειες για την υγεία και την κοινωνική συνοχή. Οι νέες τάσεις πολιτικής, συμπεριλαμβανομένης της αποϊδρυματοποίησης, επηρεάζουν τις υπηρεσίες υγείας και κοινωνικών υπηρεσιών. Οι υπηρεσίες οικιακής φροντίδας έχουν καταστεί ζωτικής σημασίας στις χώρες της ΕΕ λόγω των μεταβαλλόμενων πρακτικών οικογενειακής φροντίδας, των δημογραφικών αλλαγών και της προτίμησης για φροντίδα στο σπίτι, ειδικά μετά τον COVID-19.

Η αμειβόμενη οικιακή εργασία, που παραδοσιακά συνδέεται με τη μη αμειβόμενη εργασία των γυναικών, έχει εξελιχθεί σε έναν ποικίλο ρόλο με ένα ευρύ σύνολο καθηκόντων. Η πανδημία διεύρυνε τα καθήκοντα των οικιακών φροντιστών, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης τεχνολογίας για την παρακολούθηση των πελατών και την εκτεταμένη ιατρική περίθαλψη. Οι εργαζόμενοι στην οικιακή φροντίδα παρουσιάζουν ποικίλες δεξιότητες και ικανότητες, με ορισμένους όμως να είναι ευάλωτοι και να αντιμετωπίζουν κινδύνους μετάδοσης ιών, κοινωνικής επισφάλειας και εκμετάλλευσης.

1.1 Το έργο DOCUP

Η πανδημία COVID-19 επηρέασε τους εργαζόμενους στο σπίτι, τους αποδέκτες φροντίδας και τους φορείς, επιδεινώνοντας τις υπάρχουσες προκλήσεις. Κυβερνητικά όργανα και υπηρεσίες ανταποκρίθηκαν με αλλαγές πολιτικής. Οι εργαζόμενοι στην οικιακή φροντίδα και οι φορείς διαδραματίζουν ζωτικό ρόλο στην παροχή ιατρικών και διοικητικών υπηρεσιών και στην υποστήριξη των ατόμων να μείνουν στο σπίτι. Ο τομέας των προσωπικών και οικιακών υπηρεσιών αντιπροσωπεύει 9,5 εκατομμύρια θέσεις εργασίας, που αποτελούν το 4% της συνολικής απασχόλησης στην ΕΕ-27. Ο τομέας αντιμετωπίζει επί του παρόντος ένα σημαντικό χάσμα στις δεξιότητες οικιακής φροντίδας που απαιτεί αναγνώριση. Οι προσωπικές και οι οικιακές υπηρεσίες περιλαμβάνουν δραστηριότητες φροντίδας (63%), όπως φροντίδα παιδιών, βοήθεια σε ηλικιωμένους και υποστήριξη για εξαρτώμενα άτομα ή άτομα με ειδικές ανάγκες (εξαιρουμένης της υγειονομικής περίθαλψης) και δραστηριότητες μη φροντίδας (37%), συμπεριλαμβανομένου του καθαρισμού, του πλυντηρίου, της προετοιμασίας γευμάτων, κηπουρική, μικρές επισκευές μέσα στα σπίτια και ιδιαίτερα μαθήματα.

Ο παρόν οδηγός που δημιουργήθηκε στο πλαίσιο του Erasmus+ KA220 έργου, **DoCUp**, στοχεύει να αντιμετωπίσει αυτές τις προκλήσεις προσφέροντας ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο για την αναβάθμιση των δεξιοτήτων των εργαζομένων στο σπίτι, μαζί με ευέλικτες μεθόδους εκπαίδευσης και πόρους ανοιχτής πρόσβασης που εστιάζουν σε πρακτικές, τεχνολογικές και οργανωτικές πτυχές της διδασκαλίας και μάθησης.

1.2 Μεθοδολογία

Για να διασφαλιστεί η πλήρης κατανόηση των πραγματικών αναγκών σε δεξιότητες και των απαιτήσεων στο χώρο εργασίας, ζητήθηκε η γνώμη τριών διακριτών ομάδων: οι οικιακοί φροντιστές, οι λήπτες φροντίδας και οι ενδιάμεσοι. Οι δραστηριότητες συλλογής πληροφοριών προσπάθησαν να εντοπίσουν τις υπάρχουσες γνώσεις, δεξιότητες, ανάγκες και ικανότητες στην ιατρική περίθαλψη, τις ψηφιακές και διοικητικές δεξιότητες και τις ήπιες δεξιότητες. Η έρευνα προσπάθησε να αντιμετωπίσει τις αναδυόμενες ανάγκες στο χώρο εργασίας, ειδικά εκείνες που επισημάνθηκαν κατά τη διάρκεια των προκλήσεων που έθεσε η πανδημία του 2020 σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η έρευνα χρησιμοποίησε έναν συνδυασμό έρευνας γραφείου και πεδίου. Η επιτραπέζια έρευνα επικεντρώθηκε στη συλλογή στοιχείων σχετικά με τις προκλήσεις και τις εργασιακές δεξιότητες που πρέπει να λάβουν υπόψη οι εργαζόμενοι στην οικιακή φροντίδα, τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό επίπεδο στις χώρες εταίρους. Η δευτερογενής έρευνα συμπλήρωσε αυτή την προσπάθεια συλλέγοντας πληροφορίες σχετικά με τις υπάρχουσες προσφορές κατάρτισης στις υπηρεσίες οικιακής φροντίδας. Η επιτόπια έρευνα περιελάμβανε μια διαδικτυακή έρευνα που στόχευε στις τρεις προσδιορισμένες ομάδες για να αξιολογήσει τις δεξιότητες και τις ικανότητες που απαιτούνται για την αποτελεσματική παροχή υπηρεσιών οικιακής φροντίδας.

Τα ερευνητικά ερωτήματα ήταν τα εξής:

- Ποιες ήταν οι επιπτώσεις της πανδημίας COVID-19 στην παροχή οικιακής φροντίδας; Ποιες είναι οι νέες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι εργαζόμενοι στην οικιακή φροντίδα;
- Ποιες είναι οι ανάγκες κατάρτισης των εργαζομένων στην οικιακή φροντίδα προκύπτουν από την αυξανόμενη ζήτηση για παροχή σχετικών υπηρεσιών και τις συνθήκες εργασίας που επιβάλλονται λόγω της πανδημίας;

Τα ευρήματα αυτής της ολοκληρωμένης έρευνας συμβάλλουν στη διαμόρφωση ενός πιο ισχυρού και προσαρμοσμένου εκπαιδευτικού πλαισίου για τον τομέα της οικιακής φροντίδας, δίνοντας έμφαση στις πρακτικές δεξιότητες και ικανότητες που χρειάζονται οι εργαζόμενοι στον τομέα της φροντίδας ως απάντηση στις εξελισσόμενες απαιτήσεις του επαγγέλματός τους.

1.3 Συνθήκες εργασίας των κατ' οίκον φροντιστών με βάση διακρατική έρευνα

Η πολυπλοκότητα του τομέα περιλαμβάνει διάφορες μορφές απασχόλησης, απομόνωση εργαζομένων, κακή κοινωνική αναγνώριση και ζητήματα πρόσληψης και διατήρησης λόγω μισθού και ωρών εργασίας. Οι χώρες της Νότιας Ευρώπης έχουν συχνά οικιακούς φροντιστές στο σπίτι που ζουν με οικογένειες, ενώ χώρες όπως η Σουηδία διαχειρίζονται τέτοιες υπηρεσίες μέσω των δήμων. Οι εργαζόμενοι στον τομέα της προσωπικής φροντίδας, συμπεριλαμβανομένων των νοσοκόμων και των φροντιστών που δεν προσφέρουν νοσηλευτικές υπηρεσίες, βοηθούν με τις καθημερινές δραστηριότητες διαβίωσης, τις οργανικές δραστηριότητες, την επικοινωνία και την παρακολούθηση της υγείας. Η γήρανση του πληθυσμού αυξάνει τη ζήτηση για εργαζόμενους μακροχρόνιας περίθαλψης, αλλά το εργατικό δυναμικό έχει μείνει στάσιμο ή μειώθηκε σε ορισμένες χώρες. Η ανταπόκριση σε αυτό το αίτημα απαιτεί πολιτικές για τη βελτίωση της πρόσληψης, της διατήρησης και της παραγωγικότητας. Λιγότερο από το ένα τέταρτο των κατ' οίκον φροντιστών κατέχουν τριτοβάθμια εκπαίδευση στις χώρες του ΟΟΣΑ. Τα εκπαιδευτικά προσόντα των εργαζομένων προσωπικής φροντίδας ποικίλλουν και πολλοί στερούνται επίσημης κατάρτισης. Η γυναικοκρατούμενη οικιακή φροντίδα αποδεικνύει ένα υψηλό ποσοστό θηλυκοποίησης στον τομέα αυτόν. Οι πτυχές του φύλου είναι ζωτικής σημασίας για την αξιολόγηση νομοθετικών και πολιτικών μέτρων που επηρεάζουν τους κατ' οίκον φροντιστές.

Η διακρατική έρευνα γραφείου υπογραμμίζει διαφορετικά πλαίσια και προκλήσεις στις χώρες εταίρους (Ελλάδα, Ιταλία, Πολωνία, Ισπανία, Σουηδία), με κοινά ζητήματα στις συνθήκες εργασίας για τους εργαζόμενους στον τομέα της φροντίδας. Γενικά, οι συνθήκες εργασίας είναι κακές, επηρεάζοντας δυσανάλογα τις γυναίκες καθώς κυριαρχούν στον κλάδο. Πολλοί εργαζόμενοι στον τομέα της φροντίδας έχουν θέσεις μερικής απασχόλησης, ιδιαίτερα προσωπικοί φροντιστές και εργαζόμενοι στο σπίτι. Η εργασία με βάρδιες, οι προσωρινές συμβάσεις και οι χαμηλές αμοιβές κυριαρχούν, με τον απαιτητικό χαρακτήρα της μακροχρόνιας φροντίδας να επιδεινώνει περαιτέρω αυτές τις προκλήσεις.

Οι μετανάστες οικιακές φροντιστές στην Ευρώπη, ενώ καλύπτονται κατ' αρχήν από τη γενική εργατική νομοθεσία, αντιμετωπίζουν εμπόδια για τον σεβασμό των βασικών δικαιωμάτων τους. Η νομοθεσία και οι πολιτικές σε ευρωπαϊκό επίπεδο σχετικά με τους μετανάστες και τους κατ' οίκον φροντιστές απαιτούν πιο συνεπή εφαρμογή στα κράτη μέλη της ΕΕ. Υπάρχει επιτακτική ανάγκη για αναγνώριση και βελτίωση των συνθηκών εργασίας του τομέα της κατ' οίκον απασχόλησης σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Οι εργαζόμενοι στην οικιακή φροντίδα, ειδικά εκείνοι που βρίσκονται σε καθεστώς αδήλωτης απασχόλησης, συχνά έχουν χαμηλούς μισθούς, πολλές ώρες εργασίας και πιθανώς να δέχονται κακοποίηση. Οι συλλογικές διαπραγματεύσεις μπορούν να οδηγήσουν σε καλύτερα καθορισμένους όρους απασχόλησης και δομημένα οφέλη τόσο για τους εργοδότες όσο και για τους εργαζόμενους. Οι εργαζόμενοι χωρίς χαρτιά αντιμετωπίζουν δυσκολίες στη διεκδίκηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων τους και δεν έχουν πρόσβαση στην κοινωνική προστασία, οδηγώντας σε πιθανή εκμετάλλευση και υποτέλεια.

Οι προκλήσεις που εντοπίστηκαν περιλαμβάνουν διάφορες διαστάσεις, συμπεριλαμβανομένων των συνθηκών απασχόλησης, της υγειονομικής περίθαλψης και των ελλείψεων εργατικού δυναμικού. Επιπλέον, συζητούνται κοινές προκλήσεις που επηρεάζουν όλες τις χώρες, ιδιαίτερα οι επιδεινώσεις μετά τον COVID-19. Τα ευρήματα υπογραμμίζουν την ανάγκη για ολοκληρωμένες στρατηγικές και πολιτικές για την αντιμετώπιση αυτών των πολύπλευρων ζητημάτων και τη διασφάλιση της ευημερίας τόσο των εργαζομένων στον τομέα της φροντίδας όσο και των αποδεκτών της περίθαλψης.

Η **Ισπανία** αντιμετωπίζει προκλήσεις στον τομέα της κατ' οίκον φροντίδας που χαρακτηρίζεται από την επικράτηση της υψηλής άτυπης εργασίας, που συμβάλλει στην επισφαλή απασχόληση και ενισχύει τη μαύρη οικονομία. Ο τομέας αντιμετωπίζει ζητήματα που σχετίζονται με το νομικό καθεστώς και την περιορισμένη πρόσβαση σε προγράμματα κατάρτισης. Επιπλέον, ένα αξιολογούμενο περιστατικό φτώχειας παρατηρείται μεταξύ των εργαζομένων στον τομέα αυτό.

Ο **ελληνικός** τομέας κατ' οίκον φροντίδας αντιμετωπίζει μείωση της αυτοαξιολόγησης της υγείας μεταξύ των εργαζομένων και κλιμάκωση των ανεκπλήρωτων αναγκών. Η οικονομική ύφεση έχει διάχυτες αρνητικές επιπτώσεις σε διάφορες διαστάσεις της υγειονομικής περίθαλψης. Επιπλέον, υπάρχει ανισότητα στην πρόσβαση σε αυτή, με τις οικογένειες να αναλαμβάνουν την πρωταρχική ευθύνη για τη φροντίδα στο σπίτι.

Στην **Ιταλία**, η ζήτηση για εργαζόμενους στο σπίτι βρίσκεται σε άνοδο και περιλαμβάνει όχι μόνο ευθύνες φροντίδας αλλά και διαχείριση οικιακών εργασιών. Μία από τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η χώρα είναι η νομιμοποίηση αυτών των επαγγελματιών. Πράγματι, η Ιταλία αντιμετωπίζει παράτυπη απασχόληση εργαζομένων οικιακής φροντίδας, που εγκυμονεί κινδύνους τόσο για τους εργαζόμενους

όσο και για τους λήπτες φροντίδας και απαιτεί στοχευμένες καινοτόμες πολιτικές και τοπικές πρωτοβουλίες.

Η **Πολωνία** αντιμετωπίζει ανεπαρκή προσφορά εργαζομένων στην οικιακή φροντίδα, επιδεινώνοντας τις προκλήσεις που προκύπτουν από τη γήρανση του πληθυσμού. Ο τομέας της επίσημης φροντίδας αμαυρώνεται από ελλείψεις προσωπικού που αποδίδονται σε χαμηλές αμοιβές και δύσκολες συνθήκες εργασίας. Η σωματική καταπόνηση που υφίστανται οι εργαζόμενοι στον τομέα της φροντίδας συχνά οδηγεί σε τραυματισμούς, ατυχήματα και περιπτώσεις βίας από τους πελάτες.

Η **Σουηδία** αντιμετωπίζει προκλήσεις που σχετίζονται με τη γήρανση του πληθυσμού, με αποτέλεσμα την αύξηση του προσδόκιμου ζωής και τις πιο περίπλοκες ανάγκες φροντίδας μεταξύ των ηλικιωμένων. Τα γλωσσικά εμπόδια δημιουργούν δυσκολίες στην κάλυψη των αναγκών των μη σουηδόφωνων ηλικιωμένων ατόμων. Ο τομέας χαρακτηρίζεται από υψηλή επικράτηση χρονικής πίεσης, κινδύνου επαγγελματικής εξουθένωσης και προκλήσεων στη διαδικασία ψηφιοποίησης.

Όλες οι χώρες εταίροι, ανεξάρτητα από τις μοναδικές προκλήσεις τους, μοιράζονται κοινά εμπόδια που επιδεινώθηκαν μετά τον COVID-19. Αυτές οι προκλήσεις περιλαμβάνουν την αυξανόμενη πολυπλοκότητα που σχετίζεται με τη γήρανση του πληθυσμού, τις ασταθείς συνθήκες εργασίας, την επέκταση των δραστηριοτήτων, τη στροφή προς την αυξημένη φροντίδα στο σπίτι, την αύξηση των περίπλοκων αναγκών φροντίδας, τον επαχθή φόρτο εργασίας, την ανεπαρκή εκπαίδευση του προσωπικού, τα αυξημένα επίπεδα άγχους, αυξημένες αναρρωτικές άδειες, δυσκολία στη διατήρηση της ποιότητας εργασίας, περιορισμένη κινητικότητα, υψηλό εργασιακό άγχος που οδηγεί σε εξάντληση, ασταθές ρυθμιστικό καθεστώς και πιθανή απώλεια χρηματοδότησης.

Αυτή η ολοκληρωμένη επισκόπηση των προκλήσεων υπογραμμίζει την επιτακτική ανάγκη για συντονισμένες προσπάθειες σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο για την αντιμετώπιση των πολύπλευρων ζητημάτων που αντιμετωπίζει ο τομέας της κατ' οίκον φροντίδας στις χώρες εταίρους.

1.4 Ερευνητικά ευρήματα και συμπεράσματα

Αυτή η επισκόπηση εξετάζει τον αντίκτυπο της πανδημίας COVID-19 στον τομέα της περίθαλψης σε ευρωπαϊκό πλαίσιο, εστιάζοντας στις προκλήσεις που αντιμετωπίζονται και στα διδάγματα που αντλήθηκαν. Η μελέτη αναδεικνύει τις σημαντικές συνέπειες στην ψυχική υγεία των εργαζομένων στον τομέα της φροντίδας, καταγράφοντας υψηλά επίπεδα κατάθλιψης, άγχους και συμπτωμάτων

μετατραυματικής διαταραχής. Παράγοντες που συμβάλλουν σε αυτήν την αγωνία περιλαμβάνουν την ηλικία, το φύλο, την εκπαίδευση, τη συμβίωση με ασθενείς και την υγεία των φροντιστών. Ο ηλικιωμένος μη αυτόνομος πληθυσμός παρουσίασε επίσης επιδείνωση της ψυχικής υγείας, ιδίως λόγω αυξημένου άγχους και διαταραχών ύπνου που προκύπτουν από την κοινωνική απομόνωση.

Η πανδημία επηρέασε την προσφορά εργαζομένων στον τομέα της φροντίδας, αποκαλύπτοντας την ευθραυστότητα του τομέα της οικιακής φροντίδας, που αποδίδεται σε επισφαλείς συμβάσεις και υποστελέχωση. Επιπλέον, ο τομέας της οικιακής φροντίδας αναδείχθηκε ως κύρια πηγή απασχόλησης για τις μετανάστριες από τις αναπτυσσόμενες χώρες, που αντιμετωπίζουν διπλή ευπάθεια λόγω της εργασιακής ανασφάλειας και της κοινωνικής απομόνωσης.

Η έρευνα στόχευε στον εντοπισμό αλλαγών στην κοινωνική ευημερία κατά τη διάρκεια της πανδημίας και των συναφών κοινωνικών προκλήσεων. Υπήρξε μια γενική αύξηση στη ζήτηση για νοσηλευτές λόγω της έκτακτης ανάγκης υγείας, που οδήγησε σε μετατόπιση των ευθυνών φροντίδας στις οικογένειες. Ωστόσο, οι επισφαλείς συνθήκες εργασίας και η έλλειψη εργασιακών δικαιωμάτων στον άτυπο τομέα παρεμπόδισαν την ικανότητα των εργαζομένων στον τομέα της φροντίδας να ανταποκρίνονται με συνέπεια στη ζήτηση. Η πανδημία οδήγησε επίσης σε συρρίκνωση των νέων προσλήψεων, λόγω του φόβου μόλυνσης και των οικογενειών που είχαν περισσότερο χρόνο για να φροντίσουν τα αγαπημένα τους πρόσωπα.

Σε επίπεδο πολιτικής, η έλλειψη επαγγελματιών φροντίδας σε όλες τις χώρες της ΕΕ παραμένει αδιευκρίνιστη. Η μελέτη υπογραμμίζει τις προκλήσεις στην πρόσβαση αλλοδαπών οικιακών εργαζομένων λόγω των απαρχαιωμένων πολιτικών, που αναγκάζουν τις οικογένειες να επιλέξουν μεταξύ της υπόγειας αγοράς και της ανάληψης του βάρους της περίθαλψης. Ενώ ελήφθησαν μέτρα για την υποστήριξη των εργαζομένων που επλήγησαν από την πανδημία, οι οικιακοί φροντιστές, που συχνά δεν ήταν εγγεγραμμένοι στην κοινωνική ασφάλιση, σπάνια επωφελήθηκαν από αυτές τις πρωτοβουλίες.

Η επισκόπηση προσδιορίζει τον αντίκτυπο του COVID-19 στις δεξιότητες των εργαζομένων στον τομέα της φροντίδας και προτείνει προτάσεις για την ενημέρωση των προγραμμάτων σπουδών κατάρτισης. Οι συστάσεις περιλαμβάνουν υποστήριξη της ψυχικής υγείας μέσω ψυχοεκπαιδευτικών προγραμμάτων, εκπαίδευση επαγγελματιών για την αντιμετώπιση των επιδεινούμενων συμπτωμάτων στους λήπτες φροντίδας, ενίσχυση των τεχνολογικών δεξιοτήτων για εξ αποστάσεως φροντίδα και έμφαση στη γνώση σχετικά με την πρόληψη των λοιμώξεων και τη σωστή χρήση ατομικού προστατευτικού εξοπλισμού. Η έλλειψη εκπαιδευμένου προσωπικού και οι συγκεκριμένες προκλήσεις που σχετίζονται με το

μεταναστευτικό υπόβαθρο των εργαζομένων στον τομέα της φροντίδας υπογραμμίζουν την ανάγκη να ληφθούν υπόψη τα πολιτιστικά και γλωσσικά εμπόδια στα προγράμματα κατάρτισης.

Συμπερασματικά, αυτή η περιεκτική επισκόπηση ρίχνει φως στις πολύπλευρες προκλήσεις που αντιμετωπίζει ο τομέας της περίθαλψης στο ευρωπαϊκό πλαίσιο κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19. Ο αντίκτυπος στην ψυχική υγεία των εργαζομένων στον τομέα της φροντίδας, σε συνδυασμό με τις ευπάθειες στον τομέα της οικιακής φροντίδας, υπογραμμίζει την ανάγκη για επείγουσες μεταρρυθμίσεις πολιτικής και στοχευμένα μέτρα στήριξης. Η μελέτη υπογραμμίζει τον κρίσιμο ρόλο των προγραμμάτων σπουδών κατάρτισης στην προσαρμογή στις εξελισσόμενες προκλήσεις που επιφέρει η πανδημία, με έμφαση στην υποστήριξη της ψυχικής υγείας, τις τεχνολογικές δεξιότητες και τη γνώση πρόληψης λοιμώξεων. Η αντιμετώπιση της έλλειψης εκπαιδευμένου προσωπικού και η αναγνώριση των ειδικών προκλήσεων που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες εργαζόμενοι στον τομέα της φροντίδας είναι ζωτικής σημασίας για την οικοδόμηση ενός ανθεκτικού και ανταποκρινόμενου τομέα φροντίδας στη μετά την πανδημία εποχή.

2. ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΒΕΛΤΙΣΤΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ

Ο **Οδηγός Βέλτιστων Πρακτικών**, που βασίζεται στα αποτελέσματα του έργου και στην πρόσθετη έρευνα, έχει σχεδιαστεί για να αντιμετωπίσει συγκεκριμένες προκλήσεις που βιώνουν οι κατ' οίκον φροντιστές. Στόχος είναι να παρακινηθούν οι ενδιαφερόμενοι να επαναξιολογήσουν τα εκπαιδευτικά προγράμματα και τις εθνικές στρατηγικές, με έμφαση στη βελτίωση της ποιότητας της παροχής φροντίδας και στη βελτίωση της ευημερίας, της αίσθησης ασφάλειας και της ικανοποίησης των εργαζομένων στον τομέα της οικιακής φροντίδας. Ο οδηγός στοχεύει να επισημοποιήσει τις πρακτικές και τις συνθήκες εργασίας στον τομέα της οικιακής φροντίδας, παρέχοντας ένα τμήμα μάθησης για ενσωμάτωση σε υπάρχοντα προγράμματα κατάρτισης και προγράμματα σπουδών. Λειτουργεί επίσης ως εργαλείο πληροφόρησης για να βοηθήσει τους εργαζόμενους να πλοηγηθούν στα προγράμματα κοινωνικής ασφάλισης και να κατανοήσουν τα δικαιώματά τους, να προωθήσουν ένα σύστημα προστασίας της υγείας και να εντοπίσουν κανάλια υποστήριξης. Η κύρια ομάδα-στόχος του οδηγού περιλαμβάνει μεσάζοντες απασχόλησης και εκπαιδευτικούς παρόχους.

Η μελέτη υπογραμμίζει την **ανάγκη για ενισχυμένη κατάρτιση και εκπαίδευση** για την προσέλκυση και τη διατήρηση εργαζομένων, διασφαλίζοντας παράλληλα την παροχή φροντίδας υψηλής ποιότητας. Οι απαιτήσεις για τους εργαζόμενους στον τομέα της φροντίδας διαφέρουν ανάλογα με τις ειδικές ανάγκες

των ατόμων που βοηθούν, που κυμαίνονται από οικιακές εργασίες για ηλικιωμένους έως πιο σύνθετη φροντίδα για άτομα με αναπηρία. Η ανάλυση επισημαίνει ότι οι απαιτήσεις εκπαίδευσης και κατάρτισης για τους εργαζόμενους προσωπικής φροντίδας είναι γενικά χαμηλές στις περισσότερες χώρες, επιτρέποντας σχεδόν σε όλους να εισέλθουν στο επάγγελμα. Αυτό γίνεται προβληματικό όταν οι εργαζόμενοι στον τομέα της φροντίδας αναμένεται να εκτελούν καθήκοντα πέρα από τη βασική φροντίδα. Η εξελισσόμενη φύση της επαγγελματικής ζωής απαιτεί νέες ευελιξίες και ικανότητες, με ασαφή όρια μεταξύ των επαγγελμάτων. Η μελέτη προσδιορίζει μια σειρά αναγκών κατάρτισης για τους εργαζόμενους στον τομέα της φροντίδας, συμπεριλαμβανομένης της **πρόληψης κινδύνου, της γνώσης ασθενειών, των παρεμβάσεων νοσηλευτικής φροντίδας, της διαχείρισης του άγχους και των ψηφιακών και διοικητικών δεξιοτήτων**. Επιπλέον, η έρευνα υπογραμμίζει τους υψηλούς επαγγελματικούς κινδύνους που αντιμετωπίζουν οι εργαζόμενοι στον τομέα της φροντίδας, όπως η έκθεση σε τοξικά προϊόντα καθαρισμού, οι μυοσκελετικές διαταραχές και οι συναισθηματικές προκλήσεις. Τονίζεται η ανάγκη ανάπτυξης ειδικών επαγγελματικών δεξιοτήτων για τη διασφάλιση της υγείας και της ασφάλειας, καθώς και της προσωπικής οργάνωσης και ευημερίας. Οι λήπτες φροντίδας σε διάφορες χώρες εκφράζουν διαφορετικές απόψεις σχετικά με την επάρκεια των δεξιοτήτων των φροντιστών, που επηρεάζονται από τις πολιτισμικές αξίες και τις αντιλήψεις για την οικογενειακή φροντίδα. Η ανάλυση αποκαλύπτει ότι οι δεξιότητες που θεωρούνται απαραίτητες για τους εργαζόμενους στον τομέα της φροντίδας περιλαμβάνουν **τη φροντίδα και τις ιατρικές γνώσεις, τις ψηφιακές και διοικητικές δεξιότητες και τις ήπιες δεξιότητες**. Τονίζεται η σημασία της κατανόησης και της προσαρμογής σε νέες τεχνικές εξελίξεις και γενικές ικανότητες, όπως η ενδυνάμωση και η πολυπολιτισμική πολυμορφία. Επιπλέον, υπάρχει μια αυξανόμενη σημασία των **ψηφιακών και διοικητικών δεξιοτήτων** ως απάντηση στις τεχνολογικές εξελίξεις. Η ανάλυση δείχνει ότι η ζήτηση για δεξιότητες κατ' οίκον φροντίδας δεν είναι σταθερά υψηλή κατά την απόκτηση εργασίας, με παράγοντες όπως η προσωπικότητα και η εμπειρία μερικές φορές να θεωρούνται πιο σημαντικοί. Ωστόσο, η εξελισσόμενη φύση της εργασίας περίθαλψης, όπως αποκαλύπτεται τόσο στην έρευνα πεδίου όσο και στην έρευνα γραφείου, απαιτεί ένα ευρύτερο σύνολο δεξιοτήτων, συμπεριλαμβανομένων των βασικών δεξιοτήτων νοσηλευτικής, του ψηφιακού γραμματισμού και των διοικητικών ικανοτήτων. Οι δεξιότητες διαχείρισης του άγχους και αυτοεξυπηρέτησης αναδεικνύονται ως κρίσιμες λόγω της απαιτητικής φύσης του επαγγέλματος, ιδιαίτερα αυξημένη κατά τη διάρκεια και μετά την πανδημία. Η μελέτη υποστηρίζει τον επαγγελματισμό του τομέα της οικιακής φροντίδας ως μέσο για την ανύψωση της ποιότητας των υπηρεσιών, τη διασφάλιση της ασφάλειας και την απόκτηση κοινωνικής αναγνώρισης και υποστήριξης. Η αναγνώριση της αξίας της εργασίας φροντίδας μέσω του επαγγελματισμού συμβάλλει στην ανάπτυξη γνήσιων θέσεων εργασίας υψηλής αξίας. Η ανάλυση

καταλήγει στο συμπέρασμα ότι ο επαγγελματισμός, σε συνδυασμό με τη συνεχή εκπαίδευση και κατάρτιση, είναι ουσιαστικής σημασίας για την αναγνώριση και την εκτίμηση της συνεισφοράς των εργαζομένων στον τομέα της φροντίδας, την προώθηση της κοινωνικής ευαισθητοποίησης και την προώθηση ενός ασφαλούς και υγιούς εργασιακού περιβάλλοντος σε αυτόν τον κρίσιμο τομέα.

Η μεθοδολογία για τον εντοπισμό και την επιλογή «καλών πρακτικών» περιελάμβανε τον ορισμό τους ως στρατηγικών ή δραστηριοτήτων που αποδεδειγμένα είναι αποτελεσματικές, αποδοτικές, βιώσιμες και μεταβιβάσιμες, οδηγώντας σε επιθυμητά αποτελέσματα. Οι συνεργαζόμενοι οργανισμοί πραγματοποίησαν μια έρευνα γραφείου, λαμβάνοντας υπόψη τον αντίκτυπο, την καινοτομία, τη βιωσιμότητα και τη δυνατότητα μεταφοράς ως βασικές πτυχές για την επιλογή πρακτικών. Η εστίαση είναι σε ποιοτικές πτυχές που σχετίζονται με τα επαγγελματικά προφίλ, τις συλλογικές συμβάσεις, τα προσόντα κατάρτισης και την υποστήριξη οικογενειών που χρησιμοποιούν υπηρεσίες οικιακής φροντίδας.

2.1 Καλές πρακτικές από την Ελλάδα

Καλή πρακτική 1

Τίτλος: *Πλατφόρμα για την ενδυνάμωση και την εκπαίδευση των επίσημων και άτυπων φροντιστών*

Ιστοσελίδα: www.careplatform.gr

Η πλατφόρμα CarePlatform είναι μια ολοκληρωμένη πρωτοβουλία που σχεδιάστηκε από τη ΜΚΟ 50+ Hellas και τον Οργανισμό Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας Co2gether. Απευθύνεται τόσο σε επίσημους όσο και σε άτυπους φροντιστές, καθώς και σε ηλικιωμένους, η πλατφόρμα παρέχει πρακτικά εργαλεία, εκπαιδευτικό υλικό και μια σειρά πρακτικών για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των φροντιστών και εκείνων που χρειάζονται φροντίδα. Εκτός από εκπαιδευτικούς πόρους, η πλατφόρμα προσφέρει δωρεάν νομικές συμβουλές από ειδικό του νόμου για την υγεία, διαδικτυακές ομάδες ψυχολογικής υποστήριξης και ένα διαδραστικό φόρουμ για τους χρήστες που συζητούν θέματα που σχετίζονται με τη φροντίδα και θέτουν ερωτήσεις σε ειδικούς. Η πλατφόρμα επιδιώκει να μειώσει την επιβάρυνση των φροντιστών, να βελτιώσει την ποιότητα της παρεχόμενης φροντίδας και να ενισχύσει τη συνολική ικανοποίηση των φροντιστών. Προσβάσιμη 24/7, η πλατφόρμα δεν εστιάζει μόνο στην εκπαίδευση, αλλά προσφέρει επίσης ψυχολογική υποστήριξη και νομικές συμβουλές, συμβάλλοντας στην ευημερία των φροντιστών και, κατά συνέπεια, στην ποιότητα της παρεχόμενης φροντίδας. Η

πλατφόρμα διατηρεί τη συνέχεια μέσω της δέσμευσης της κοινότητας. Το ενσωματωμένο φόρουμ συζήτησης και οι διαδικτυακές ομάδες υποστήριξης ενθαρρύνουν μια κοινότητα που υποστηρίζει ενεργά και ενισχύει την πλατφόρμα με την πάροδο του χρόνου. Καθώς είναι προσαρμοσμένη στο ελληνικό κοινό, η πλατφόρμα παρέχει πληροφορίες για τους ελληνικούς νόμους και πρότυπα. Η διαδικτυακή του παρουσία δίνει τη δυνατότητα πρόσβασης σε ελληνόφωνους σε όλο τον κόσμο υπηρεσίες σε εθνικό επίπεδο, καθιστώντας το προσαρμόσιμο σε άλλες χώρες με παρόμοιες ανάγκες. Οι υπηρεσίες που παρέχονται από την Πλατφόρμα Φροντίδας είναι εντελώς δωρεάν, υπογραμμίζοντας περαιτέρω τη δέσμευσή της να υποστηρίζει τους φροντιστές.

Καλή πρακτική 2

Τίτλος: *Eldicare: Αντιστοίχιση δεξιοτήτων σε μια αυξανόμενη ευρωπαϊκή οικονομία της τρίτης ηλικίας*

Ιστοσελίδα: <https://learning.eldicare.eu/> www.eldicare.eu

Το έργο Eldicare, με επικεφαλής την ελληνική οργάνωση της κοινωνίας των πολιτών ΚΜΟΡ, αντιμετωπίζει τις προκλήσεις στον τομέα της φροντίδας ηλικιωμένων παρέχοντας εκπαίδευση και κατάρτιση σε εφαρμογές ΤΠΕ και υγείας. Προσφέρει δύο διαφορετικά προγράμματα ηλεκτρονικής μάθησης – ένα για άτυπους φροντιστές που αναζητούν πιστοποίηση και ένα άλλο για επαγγελματίες που στοχεύουν να εμβαθύνουν την εμπειρία τους. Αντίκτυπος και καινοτομία: Το Eldicare ενδυναμώνει τους φροντιστές προσφέροντας εκπαίδευση, οδηγώντας στην αναγνώριση των δεξιοτήτων τους. Το έργο πρόκειται να επιφέρει μια σημαντική αλλαγή στον τομέα της φροντίδας ηλικιωμένων, προς όφελος τόσο των φροντιστών όσο και των ενδιαφερομένων μέσω της απόκτησης νέων δεξιοτήτων, της δημιουργίας αλυσίδων αξίας και της δημιουργίας καινοτόμων και εκσυγχρονισμένων προγραμμάτων σπουδών. Η βιωσιμότητα του έργου έγκειται σε ενημερωμένα προγράμματα σπουδών και σε ένα σύστημα που παρέχει περισσότερες επαγγελματικές διεξόδους για φροντιστές στην Ελλάδα και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Δυνατότητα μεταφοράς: Εφαρμόζεται ήδη στην Ισπανία, τη Γερμανία, το Ηνωμένο Βασίλειο, την Τσεχία και το Βέλγιο, και η επιτυχία του Eldicare καταδεικνύει τις δυνατότητές της για εφαρμογή εκτός Ελλάδας. Η πλατφόρμα Eldicare είναι δωρεάν για χρήση και οι συμμετέχοντες στα εκπαιδευτικά μαθήματα λαμβάνουν πιστοποίηση.

Καλή πρακτική 3

Τίτλος: *BIOAXIS Homecare: Ανεξάρτητη διαβίωση ατόμων όλων των ηλικιών*

Ιστοσελίδα: <https://www.bioaxis.gr>

Η BIOAXIS Homecare, μια διακεκριμένη ελληνική εταιρεία, πρωτοστατεί σε μια μεταμορφωτική υπηρεσία κατ' οίκον φροντίδας αφιερωμένη στην προώθηση της ανεξάρτητης διαβίωσης για άτομα όλων των ηλικιών. Στον πυρήνα της, αυτή η υπηρεσία χρησιμεύει ως ένας ζωτικής σημασίας σύνδεσμος που συνδέει οικογένειες που έχουν ανάγκη με ειδικευμένους φροντιστές μέσω ενός εξαιρετικά διευρυμένου δικτύου. Η εταιρεία λειτουργεί ως διευκολυντής, συνδυάζοντας οικογένειες με έναν καθορισμένο υπάλληλο φροντίδας που δημιουργεί εξατομικευμένες λύσεις φροντίδας. Πιστοποιημένοι επαγγελματίες της BIOAXIS Homecare στέκονται δίπλα στις οικογένειες καθ' όλη τη διάρκεια της συνεργασίας τους, απαντώντας σε ερωτήσεις και ανταποκρινόμενοι σε επείγουσες ανάγκες. Η υπηρεσία εκτείνεται πέρα από τη βασική φροντίδα, προσφέροντας ένα φάσμα εξειδικευμένων υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένων εξατομικευμένων σχεδίων φροντίδας, κατ' οίκον ελέγχου, επίβλεψης φροντιστή, διαχείρισης προσωπικού, πιστοποιήσεων υγείας και σχολαστικής οργάνωσης του ιατρικού ιστορικού. Συγκεκριμένα, η BIOAXIS Homecare δίνει έμφαση στην εκπαίδευση των φροντιστών, διασφαλίζοντας ότι κάθε επαγγελματίας είναι εξοπλισμένος για να καλύψει τις μοναδικές ανάγκες των περιπτώσεων που του έχουν ανατεθεί. Ο πρωταρχικός στόχος της BIOAXIS Homecare είναι να παρέχει εξατομικευμένες λύσεις που ενσωματώνουν απρόσκοπτα τη φυσική φροντίδα, τις υπηρεσίες νοσηλείας και την τεχνολογία. Αυτή η προσέγγιση στοχεύει όχι μόνο στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των ασθενών αλλά και στη δημιουργία ουσιαστικών ευκαιριών εργασίας για φροντιστές σε όλη την Ελλάδα. Η υπηρεσία αποτελεί απόδειξη της καινοτομίας συνδυάζοντας την εξατομικευμένη φροντίδα με τις τεχνολογικές εξελίξεις. Η βιωσιμότητα είναι ριζωμένη στο ήθος της BIOAXIS Homecare. Η εταιρεία διασφαλίζει την ασφάλεια και την ποιότητα μέσω ολοκληρωμένων ελέγχων ιστορικού, τήρησης αναφορών και λεπτομερών βιογραφικών σημειωμάτων για όλους τους φροντιστές. Η εκπαίδευση διαδραματίζει κεντρικό ρόλο, με τους φροντιστές να λαμβάνουν εκπαίδευση προσαρμοσμένη στις συγκεκριμένες ανάγκες της κάθε περίπτωσης. Η υπηρεσία προσφέρει ασφάλιση, εγγυημένη ποιοτική εξυπηρέτηση και άμεση αντικατάσταση προσωπικού για οικογένειες. Επιπλέον, η BIOAXIS Homecare παρέχει πλήρη κάλυψη, αντιμετωπίζοντας ακόμη και τις πιο μικρές ανησυχίες μέσω μιας σειράς συμπληρωματικών υπηρεσιών. Το μοντέλο της BIOAXIS Homecare, που χαρακτηρίζεται από την έμφαση που δίνει στην εξατομικευμένη φροντίδα, την εκπαίδευση των φροντιστών και ένα ολοκληρωμένο δίκτυο υποστήριξης, έχει σχεδιαστεί για εύκολη

μεταφορά ως υπηρεσία σε διαφορετικές χώρες. Η επιτυχία αυτής της προσέγγισης υποδηλώνει την πιθανή εφαρμογή της σε διεθνή κλίμακα. Ενώ η BIOAXIS Homecare λειτουργεί με χρέωση, χρησιμεύει ως αξιοσημείωτο παράδειγμα του πώς ένα καλά εδραιωμένο δίκτυο μπορεί να υποστηρίξει γρήγορα και αποτελεσματικά οικογένειες. Επιπλέον, η υπηρεσία συμβάλλει ενεργά στην ενδυνάμωση και την απασχόληση των εργαζομένων στον τομέα της φροντίδας, ευθυγραμμιζόμενη με τις βέλτιστες πρακτικές στον τομέα της φροντίδας.

2.2 Καλή πρακτική από την Ιταλία

Καλή πρακτική 1

Τίτλος: *Emilia-Romagna: Εκπαιδευτικά μαθήματα για εργαζομένους στον τομέα της οικιακής φροντίδας*
Ιστοσελίδα: <https://www.regione.emilia-romagna.it/>

Η Περιφέρεια Emilia-Romagna πρωτοπορεί σε ένα πρωτοποριακό πρόγραμμα που επικεντρώνεται σε μαθήματα κατάρτισης για εργαζόμενους στον τομέα της οικιακής φροντίδας. Εγκεκριμένη από τη ΓΔ 2375/09, η πρωτοβουλία ανταποκρίνεται στην ανάγκη για καινοτόμα εργαλεία στην εκπαίδευση των φροντιστών. Αυτό το μεικτό εκπαιδευτικό σεμινάριο συνδυάζει την αυτοεκπαίδευση μέσω της περιφερειακής πλατφόρμας ηλεκτρονικής μάθησης και τις προσωπικές συνεδρίες που διευκολύνονται από επαγγελματίες. Καλύπτοντας μια σειρά θεμάτων από τη διατήρηση της υγείας έως τις αρχές εργασίας, το πρόγραμμα στοχεύει να δημιουργήσει ένα θεμέλιο για τους φροντιστές, προωθώντας την εμπιστοσύνη και τη συνεργασία. Το μάθημα που ξεκίνησε το 2018, οργανώνεται από τους δήμους και την Ausl και είναι διαθέσιμο δωρεάν για ενδιαφερόμενους φορείς που ασχολούνται με μη κερδοσκοπικές θεσμικές δραστηριότητες. Το πρόγραμμα ενσωματώνει καινοτόμα την ηλεκτρονική μάθηση με διαπροσωπικές συνεδρίες και δίνει έμφαση στο ρόλο των εκπαιδευτών στην καθοδήγηση και υποστήριξη των συμμετεχόντων. Η δυναμική πλατφόρμα ηλεκτρονικής μάθησης επιτρέπει συνεχείς ενημερώσεις και ευρύτερη προσβασιμότητα. Τα πολύγλωσσα ενημερωτικά φυλλάδια για αλλοδαπούς φροντιστές ενισχύουν περαιτέρω τη συμμετοχή του προγράμματος. Η βιωσιμότητα επιτυγχάνεται μέσω συνεχών επαφών και συνεδριάσεων παρακολούθησης που διευκολύνονται από "άτομα επαφής της περιοχής". Η μέθοδος, σχεδιασμένη για μικρότερες ομάδες, προωθεί τη διαρκή εκπαίδευση σε μια κοινότητα μάθησης. Η προσαρμοστικότητα και η βιωσιμότητα του προγράμματος ενισχύονται μέσω τακτικών εκδόσεων και μιας μεθόδου που ευνοεί τη συνεχή και διαρκή εκπαίδευση των φροντιστών. Η διαδικτυακή παρουσία και η ευελιξία του προγράμματος το καθιστούν μεταφερόμενο εντός και εκτός Ιταλίας. Αν και

έχει τις ρίζες του στην Emilia-Romagna, το εκπαιδευτικό εργαλείο είναι διαθέσιμο για μη κερδοσκοπικές θεσμικές δραστηριότητες, προσφέροντας πολύτιμες γνώσεις και πρακτικές για άλλες περιοχές και χώρες που επιδιώκουν να ενισχύσουν την εκπαίδευση των φροντιστών.

Καλή πρακτική 2

Τίτλος: *Γραφεία βοήθειας και άλλες πρωτοβουλίες για τη βελτίωση των προσόντων των φροντιστών*

Ιστότοπος: https://sociale.regione.emilia-romagna.it/documentazione/pubblicazioni/piano-sociale-e-sanitario/gli-sportelli-sociali-in-emilia-romagna/Report_sportelli_social1i.pdf

Το πρόγραμμα επιδεικνύει σημαντική εδαφική ενεργοποίηση, με πολυάριθμες εκπαιδευτικές πρωτοβουλίες, σημεία ακρόασης και δραστηριότητες ανανέωσης που εφαρμόζονται σε όλες τις περιοχές. Τα καινοτόμα γραφεία Family Assistant/Carer Desks παρέχουν ουσιαστικές πληροφορίες, υποστήριξη και εκπαίδευση τόσο για τους φροντιστές όσο και για τις οικογένειες, ενισχύοντας την ευημερία τους. Η βιωσιμότητα διασφαλίζεται με τη στήριξη του Περιφερειακού Ταμείου Μη Αυτάρκειας και των δημοτικών πόρων. Η εξάρτηση του προγράμματος από την εδαφική δικτύωση, την αναγνώριση των τοπικών πόρων και τα διαφοροποιημένα εργαλεία ενισχύουν τη σταθερότητα και την προσαρμοστικότητά του. Η επιτυχία του προγράμματος έγκειται στην προσαρμοστικότητά του σε διαφορετικά περιβάλλοντα. Ενώ αναπτύχθηκε για την Emilia-Romagna, το μοντέλο μπορεί να αναπαραχθεί σε άλλες περιοχές ή χώρες με στόχο τη βελτίωση των κοινωνικο-υγειονομικών υπηρεσιών για φροντιστές και οικογένειες. Τα δεδομένα του προγράμματος αντικατοπτρίζουν τις δραστηριότητες πριν από τον Covid και έχουν γίνει συνεχείς προσαρμογές για να συνεχιστεί η υποστήριξη κατά τη διάρκεια της πανδημίας. Τα Γραφεία Family Assistant/Carer επισημαίνονται ως κρίσιμα στοιχεία που προσφέρουν πολύτιμες υπηρεσίες και καθοδήγηση.

Καλή πρακτική 3

Τίτλος: *Emilia-Romagna: Πρόσθετες Οικονομικές Συνεισφορές*

Ιστοσελίδα: <https://www.regione.emilia-romagna.it/>

Η παρέμβαση προβάλλει την καινοτομία προσφέροντας πρόσθετη οικονομική στήριξη ως εργαλείο για την ενίσχυση της απρόσκοπτης πρόσληψης κατ'οίκον φροντιστών. Η στρατηγική ενθαρρύνει τη συνεχή επαγγελματική ανάπτυξη με την ενεργή συμμετοχή των εργαζομένων στον τομέα της φροντίδας σε

πρωτοβουλίες κατάρτισης. Το εντυπωσιακό σύνολο δεδομένων από το 2020 δείχνει τον από αντίκτυπο, με 7.707 ηλικιωμένους να επωφελούνται από το επίδομα περίθαλψης και ένας σημαντικός αριθμός λαμβάνει τη συμπληρωματική συνεισφορά. Η βιωσιμότητα έχει τις ρίζες της στην περιφερειακή χρηματοδότηση που εξασφαλίζεται μέσω ψηφισμάτων του Περιφερειακού Συμβουλίου, διασφαλίζοντας τη βιωσιμότητα της πρωτοβουλίας. Η πρόσθετη εισφορά, που ορίζεται στα 160 ευρώ, διαχειρίζεται δίκαια βάσει πολυδιάστατης αξιολόγησης από τη Μονάδα Πολυδιάστατης Αξιολόγησης. Αυστηρά κριτήρια επιλεξιμότητας, σε συνδυασμό με διαφανείς πρακτικές δημοσίευσης δεδομένων, συμβάλλουν στη βιωσιμότητα της παρέμβασης. Ο προσαρμόσιμος σχεδιασμός της πρωτοβουλίας, τα επεκτάσιμα στοιχεία και η αποδεδειγμένη επιτυχία της την καθιστούν μεταβιβάσιμη σε άλλους οργανισμούς που επιδιώκουν να αντιμετωπίσουν παρόμοιες κοινωνικοοικονομικές προκλήσεις. Οι σαφείς και προσβάσιμες πρακτικές δημοσίευσης δεδομένων ενισχύουν την πιθανότητα επιτυχούς υιοθέτησης από οργανισμούς που στοχεύουν στην εφαρμογή συγκρίσιμων προγραμμάτων. Η οικονομική υποστήριξη που παρέχεται από την Emilia-Romagna είναι μια από τις πρωτοπόρες προσπάθειες στην Ιταλία, που απευθύνεται ειδικά σε όσους ασχολούνται με την κατ' οίκον φροντίδα. Η πρωτοβουλία αυτή ξεχωρίζει για τη δέσμευσή της για διαφάνεια, που αντικατοπτρίζεται στη δημοσίευση των σχετικών δεδομένων.

2.3 Καλές πρακτικές από την Πολωνία

Καλή πρακτική 1

Τίτλος: *Διευκολύνσεις στην απασχόληση αλλοδαπών*

Ιστοσελίδα: <https://poradnikprzedsiebiorcy.pl/-zatrudnianie-cudzoziemcow-nowe-ulatwieni>

Η Πολωνία αντιμετωπίζει αυξανόμενη ζήτηση για φροντιστές λόγω της γήρανσης του πληθυσμού. Το Υπουργείο Οικογένειας, Εργασίας και Κοινωνικής Πολιτικής αναφέρει σημαντική έλλειψη εργαζομένων στον τομέα της φροντίδας. Για να αντιμετωπίσει αυτό το κενό, η Πολωνία έχει εισαγάγει διευκολύνσεις στην απασχόληση πολιτών από χώρες πέρα από τα ανατολικά σύνορα από το 2022. Αυτή η πρωτοβουλία επιτρέπει σε άτομα από την Αρμενία, τη Λευκορωσία, τη Γεωργία, τη Μολδαβία, τη Ρωσία ή την Ουκρανία να εργάζονται ως βοηθοί χωρίς να υποστούν την παραδοσιακή διαδικασία -τεστ της αγοράς. Αυτή η εξαίρεση επιταχύνει τη διαδικασία πρόσληψης αλλοδαπών φροντιστών από τους εργοδότες. Η καινοτομία έγκειται στην παραίτηση από το «τέστ της αγοράς εργασίας» για πολίτες από χώρες των

ανατολικών συνόρων και στον εξορθολογισμό της διαδικασίας πρόσληψης αλλοδαπών φροντιστών. Αυτό διευκολύνει την ταχύτερη τοποθέτηση των φροντιστών για την κάλυψη της αυξανόμενης ζήτησης για υπηρεσίες φροντίδας ηλικιωμένων. Οι νομικές βάσεις για αυτές τις διευκολύνσεις θεσπίστηκαν βάσει του νόμου της 17ης Δεκεμβρίου 2021, διασφαλίζοντας τη βιωσιμότητα του έργου. Οι κανονισμοί αυτοί τέθηκαν σε ισχύ στις 29 Ιανουαρίου 2022, παρέχοντας ένα σαφές και νομικό πλαίσιο για τις διευκολύνσεις. Η λύση της επίστευσης της έκδοσης αδειών εργασίας για αλλοδαπούς μπορεί να μεταφερθεί και σε άλλες χώρες που αντιμετωπίζουν παρόμοιες δημογραφικές προκλήσεις, ιδιαίτερα εκείνες με γήρανση του πληθυσμού. Οι νομικές βάσεις και οι διευκολύνσεις μπορούν να χρησιμεύσουν ως πρότυπο για άλλες περιοχές.

Καλή πρακτική 2

Τίτλος: *Οι υπηρεσίες γειτονιάς ως μορφή υπηρεσιών φροντίδας*

Ιστοσελίδα : <https://www.gov.pl/web/rodzina/uslugi-sasiedzkie-nowe-wsparcie-od-1-listopada>

Οι υπηρεσίες γειτονιάς, που εισήχθησαν με την τροποποίηση του νόμου περί κοινωνικής βοήθειας στην Πολωνία, παρέχουν μια νέα μορφή κοινωνικής πρόνοιας. Οι υπηρεσίες που κυκλοφόρησαν τον Νοέμβριο του 2023 στοχεύουν στην υποστήριξη ατόμων, ιδιαίτερα μεγαλύτερης ηλικίας, που χρειάζονται βοήθεια σε εργασίες όπως ψώνια και καθαριότητα σπιτιού, αλλά δεν χρειάζονται φροντίδα πλήρους απασχόλησης. Οι υπηρεσίες γειτονιάς ενισχύουν τη φροντίδα για όσους είναι μοναχικοί, διασφαλίζοντας μια συστηματική και περιβαλλοντική προσέγγιση στις κοινωνικές υπηρεσίες. Αυτή η καινοτόμος μορφή κοινωνικής βοήθειας παρέχει αμειβόμενες υπηρεσίες γειτονιάς σε άτομα που πληρούν συγκεκριμένα κριτήρια, προσφέροντας υποστήριξη για καθημερινές εργασίες. Η εισαγωγή αυτής της υπηρεσίας αντιμετωπίζει το χάσμα μεταξύ των υφιστάμενων προσφορών και των τρεχουσών αναγκών φροντίδας. Χρηματοδοτούμενες από δήμους, οι υπηρεσίες γειτονιάς αναμένεται να είναι βιώσιμες, με το δημοτικό συμβούλιο να είναι υπεύθυνο για τη θέσπιση των αρχών, συμπεριλαμβανομένων των οικονομικών πτυχών. Η πρωτοβουλία ευθυγραμμίζεται με το πρόγραμμα "Senior Support Corps" για πρόσθετους οικονομικούς πόρους το 2024. Το μοντέλο της παροχής υπηρεσιών γειτονιάς μπορεί να μεταφερθεί σε άλλες χώρες που αντιμετωπίζουν παρόμοιες προκλήσεις όσον αφορά την ιδρυματική περίθαλψη και τις ελλείψεις φροντιστών. Ο μηχανισμός χρηματοδότησης σε επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης παρουσιάζει συστημική λύση. Τα κριτήρια επιλεξιμότητας για τους παρόχους υπηρεσιών περιλαμβάνουν την ηλικία,

την εγγύτητα κατοικίας και την ολοκλήρωση της εκπαίδευσης πρώτων βοηθειών. Η διάταξη δεν περιορίζεται σε μοναχικά άτομα, καθώς οι δήμοι μπορούν να διευρύνουν τον κατάλογο των δικαιούχων.

Καλή πρακτική 3

Τίτλος: *Η ανάπτυξη των επαγγελματικών ικανοτήτων και προσόντων των φροντιστών, για την αντιμετώπιση των επιδημιολογικών και δημογραφικών αναγκών της χώρας*

Ιστότοπος: <https://www.cmkp.edu.pl/projekty-ue/react-om-kurs-kwalifikacyjny-dla-opiekunow-medycznych/> https://zdrowie.gov.pl/power/strona-1040-kwalifikacje_opiekunow_medycznych.html

Το έργο επικεντρώνεται στην ενίσχυση των προσόντων και των επαγγελματικών ικανοτήτων των φροντιστών στην Πολωνία. Με πρωτοβουλία του Ιατρικού Κέντρου Μεταπτυχιακής Εκπαίδευσης, το έργο εισάγει ένα μάθημα προσόντων (MED.14) που συμπληρώνει γνώσεις και δεξιότητες για φροντιστές. Αυτό περιλαμβάνει χειρισμό ασθενών με μολυσματικές ασθένειες, δίνοντας έμφαση στις ανάγκες που προκύπτουν από την πανδημία COVID-19. Το μάθημα προσόντων εμπλουτίζει τις πρακτικές των φροντιστών, επεκτείνοντας τις δεξιότητές τους σε δραστηριότητες που προηγουμένως προοριζόνταν για νοσηλευτικά επαγγέλματα. Το υβριδικό μάθημα συνδυάζει θεωρητικά στοιχεία ηλεκτρονικής μάθησης με πρακτική εκπαίδευση για να εξασφαλίσει ολοκληρωμένη ανάπτυξη. Χρηματοδοτούμενο από την Ευρωπαϊκή Ένωση από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το έργο έχει ξεκάθαρο κοινωνικό σκοπό τον επαγγελματισμό και την αξιοπρέπεια των φροντιστών. Τα προσόντα που αποκτήθηκαν συμβάλλουν στη βιωσιμότητα των υπηρεσιών φροντίδας που παρέχονται από επαγγελματίες υψηλής ειδίκευσης. Το μοντέλο της ανύψωσης των προσόντων για φροντιστές μπορεί να αναπαραχθεί σε άλλες χώρες που αντιμετωπίζουν αυξανόμενη ζήτηση για φροντιστές λόγω της γήρανσης του πληθυσμού. Η έμφαση στη συνεχή μάθηση διασφαλίζει ότι οι φροντιστές παραμένουν σχετικοί με τα εξελισσόμενα τοπία υγειονομικής περίθαλψης. Το έργο υλοποιείται από κοινού από το Τμήμα Ανάπτυξης Ιατρικού Προσωπικού του Υπουργείου Υγείας και το Ιατρικό Κέντρο Μεταπτυχιακής Εκπαίδευσης, το έργο ευθυγραμμίζεται με πρωτοβουλίες χρηματοδότησης της ΕΕ και αντιμετωπίζει τις μεταβαλλόμενες ανάγκες της υγειονομικής περίθαλψης στην Πολωνία.

2.4 Καλές πρακτικές από την Ισπανία

Καλή πρακτική 1

Τίτλος: *Μάθημα για τη Φροντίδα («Senda de Cuidados»)*

Ιστοσελίδα : <https://www.sendadecuidados.org/>

Η Senda de Cuidados θεωρεί την εκπαίδευση και την κατάρτιση θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα, απαραίτητα τόσο για την άσκηση άλλων δικαιωμάτων όσο και για την προσωπική και επαγγελματική εξέλιξη. Η ΜΚΟ παρέχει ένα Βασικό Μάθημα για τη Φροντίδα των Ηλικιωμένων. Το μάθημα στοχεύει να προσφέρει μια προσέγγιση στην πραγματικότητα των ηλικιωμένων, προωθώντας έτσι την εκπαίδευση των μελλοντικών φροντιστών. Η ανάγκη για οικιακή φροντίδα αυξάνεται πολύ. Ενώσεις όπως το Senda de Cuidados αποτελούν σημεία αναφοράς για την παροχή ειδικής φροντίδας για τους ηλικιωμένους και για την παροχή αξιοπρεπούς και αναγνωρισμένης εργασίας και προγραμμάτων κατάρτισης που διασφαλίζουν ενημερωμένες πληροφορίες και εκπαίδευση για τη βελτίωση του επαγγελματικού επιπέδου των εργαζομένων στον τομέα της φροντίδας. Η πρακτική αυτή προωθείται από το σωματείο και υποστηρίζεται από εσωτερικούς και εξωτερικούς επαγγελματίες του. Επιπλέον, έχουν επίσης δημιουργήσει ένα σύστημα υποτροφιών για τη διευκόλυνση και την υποστήριξη της πρόσβασης και της ολοκλήρωσης μαθημάτων και πρακτικής άσκησης. Αυτή η πρακτική μπορεί να εφαρμοστεί και σε άλλες τοποθεσίες χάρη στην υψηλή δυνατότητα μεταφοράς. Η υλοποίηση μαθημάτων κατάρτισης στην οικιακή φροντίδα μπορεί να υλοποιηθεί όπου υπάρχει η δυνατότητα ύπαρξης εκπαιδευτικών εγκαταστάσεων, δημιουργίας δικτύου με επαγγελματίες και άλλους ενδιαφερόμενους φορείς. Αυτή η βέλτιστη πρακτική καταδεικνύει τη σημασία της προώθησης και της υπεράσπισης της αξίας της οικιακής φροντίδας, καθώς και την ανάγκη παροχής στους φροντιστές αξιοπρεπείς συνθήκες εργασίας και δια βίου κατάρτιση.

Καλή πρακτική 2

Τίτλος: *«Να φροντίζει τον εαυτό του για να φροντίζει τους άλλους» Υπηρεσία υποστήριξης για φροντιστές - Επαρχιακό Συμβούλιο της Άλαβας («Diputación Foral de Álava»)*

Ιστοσελίδα: <https://egoitza.araba.eus/es/-/pr-servicio-de-apoyo-a-personas-cuidadoras>

Το πρόγραμμα «Να φροντίζει τον εαυτό του για να φροντίζει τους άλλους» υποστηρίζει οικογένειες που φροντίζουν ηλικιωμένους που ζουν σε αγροτικές περιοχές με στόχο:

- βελτίωση της ποιότητας της φροντίδας που παρέχεται από τους φροντιστές·

- βελτίωση της ποιότητας ζωής των βασικών φροντιστών·
- να μοιράζονται την ευθύνη της φροντίδας με άλλους φροντιστές·
- απόκτηση γνώσεων, στάσεων και δεξιοτήτων για τη φροντίδα των ηλικιωμένων και για την αυτοφροντίδα.

Αυτό το πρόγραμμα απευθύνεται σε εκείνους τους μη επαγγελματίες φροντιστές, είτε είναι οι κύριοι φροντιστές είτε είναι είτε όχι μέλη της οικογένειας

Το πρόγραμμα αναπτύσσεται μέσα από διάφορες δράσεις: ομάδες αλληλοβοήθειας, ψυχολογική υποστήριξη στο σπίτι, συμβουλευτική στο σπίτι για προσαρμογές στο περιβάλλον και κατευθυντήριες γραμμές κατάρτισης για δραστηριότητες της καθημερινής ζωής. Το πρόγραμμα προωθείται από τη δημόσια διοίκηση της Alava (βόρεια της Ισπανίας). Αυτή η καλή πρακτική έχει υψηλή δυνατότητα μεταφοράς. Μπορεί να αναπαραχθεί από τοπικές οντότητες όπου υπάρχουν διαθέσιμες εγκαταστάσεις και ένα δίκτυο επαγγελματιών υποστηρίζει το πρόγραμμα. Η αυτοφροντίδα είναι θεμελιώδης για την πρόληψη της επαγγελματικής εξουθένωσης, μεταξύ άλλων πλεονεκτημάτων, ειδικά σε αυτόν τον τομέα. Είναι σημαντικό να διασφαλιστεί καλή ποιότητα ζωής για τους φροντιστές και η ποιότητα των υπηρεσιών τους.

Καλή πρακτική 3

Τίτλος: *Επικοινωνιακές δεξιότητες Super Carers ("SuperCaregivers")*

Ιστοσελίδα: <https://cuidadores.unir.net/formacion/cursos-online/2091-curso-de-habilidades-de-comunicacion>

Διαδικτυακό μάθημα σχεδιασμένο για την ενίσχυση της αποτελεσματικής επικοινωνίας στο χώρο εργασίας. Αυτή η εκπαίδευση εστιάζει στον εντοπισμό και την υπέρβαση των επικοινωνιακών περιορισμών, τονίζοντας τη σημασία του θετικού διαλόγου και της ενσυναίσθησης. Οι συμμετέχοντες θα μάθουν να εφαρμόζουν ενσυναίσθητη ακρόαση και να αναπτύξουν βασικές κοινωνικές δεξιότητες για την προώθηση της αμοιβαίας κατανόησης στο επαγγελματικό περιβάλλον. Αυτό το μάθημα έχει σχεδιαστεί για φροντιστές που φροντίζουν εξαρτώμενα άτομα, είτε είναι μέλη της οικογένειας είτε συμβασιούχοι φροντιστές. Η γνώση της αποτελεσματικής επικοινωνίας είναι μια βασική πτυχή για τους φροντιστές. Αποδεικνύεται ότι αυτό το μάθημα έχει επιτυχή και θετικό αντίκτυπο στα ενδιαφερόμενα μέρη. Η εικονική του φύση επιτρέπει μεγάλη ευελιξία και ευκολότερη πρόσβαση από παντού. Επιπλέον, ανατίθεται στους φροντιστές ένας δάσκαλος που τους καθοδηγεί και τους βοηθά ανά πάσα στιγμή να προωθήσουν τις γνώσεις τους. Αναπτύχθηκε από την SUPERCUIDADORES, η οποία είναι μία από τις

κορυφαίες εταιρείες σε διαδικτυακές υπηρεσίες και εκπαίδευση για φροντιστές και τον κοινωνικό και υγειονομικό τομέα. Έχει έναν ξεκάθαρο κοινωνικό σκοπό: «να επαγγελματοποιήσει και να αξιοποιήσει τη φιγούρα του φροντιστή για να βελτιώσει τόσο την ποιότητα ζωής του όσο και των ηλικιωμένων ή εξαρτημένων ατόμων που φροντίζουν». Το εκπαιδευτικό σεμινάριο για τις δεξιότητες επικοινωνίας μπορεί να υλοποιηθεί από άλλους φορείς σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και διεθνές επίπεδο. Το διαδικτυακό μάθημα «Επικοινωνιακές Δεξιότητες» παρέχει την απαραίτητη εκπαίδευση στην επικοινωνία μεταξύ ασθενούς και φροντιστή, την προώθηση της ενσυναίσθησης και την ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων, μεταξύ άλλων.

2.5 Καλές πρακτικές από τη Σουηδία

Καλή πρακτική 1

Τίτλος: *Υποστήριξη ισορροπίας μεταξύ εργασίας και ζωής*

Ιστοσελίδα: <https://www.av.se/en/work-environment-work-and-inspections/foreign-labour-in-sweden/Posting-foreign-labour-in-sweden/swedish-labour-market-model-and-collective-agreements/>

Το πρόγραμμα Υποστήριξη Ισορροπίας Επαγγελματικής και Ζωής στη Σουηδία, που διευκολύνεται από το σουηδικό μοντέλο της αγοράς εργασίας και τις συλλογικές συμβάσεις, έχει σχεδιαστεί για να ενισχύσει την ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής των οικιακών φροντιστών, δίνοντας έμφαση στην ψυχική ευημερία και την εργασιακή ικανοποίηση. Το πρόγραμμα ενσωματώνει ευέλικτο ωράριο εργασίας, επιλογές εξ αποστάσεως εργασίας και πρόσβαση σε συμβουλευτικές υπηρεσίες. Η ιεράρχηση της ευημερίας των οικιακών φροντιστών όχι μόνο ευνοεί ένα πιο υγιές εργασιακό περιβάλλον αλλά συμβάλλει επίσης στην αύξηση της παραγωγικότητας. Το πρόγραμμα ξεχωρίζει για την καινοτόμο προσέγγισή του ενσωματώνοντας σύγχρονες ρυθμίσεις εργασίας για την αντιμετώπιση των μοναδικών αναγκών των οικιακών φροντιστών. Στοχεύει στη βελτίωση της συνολικής ευημερίας των εργαζομένων, προωθώντας την υποστήριξη της ψυχικής υγείας και παρέχοντας ευελιξία στις ρυθμίσεις εργασίας. Η βιωσιμότητα είναι ριζωμένη στο πρόγραμμα μέσω επιλογών απομακρυσμένης εργασίας, μειώνοντας τις εκπομπές άνθρακα που σχετίζονται με τη μετακίνηση. Δίνοντας έμφαση στη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα της σταδιοδρομίας και υποστηρίζοντας την ψυχική υγεία, το πρόγραμμα συμβάλλει στη συνολική εργασιακή ικανοποίηση και διατήρηση. Οι βασικές αρχές των ευέλικτων ρυθμίσεων εργασίας και της υποστήριξης της ψυχικής υγείας είναι καθολικά εφαρμόσιμες, καθιστώντας αυτό το μοντέλο εύκολα μεταβιβάσιμο σε άλλες χώρες ή κλάδους που απασχολούν οικιακούς φροντιστές. Οι τακτικές

συνεδρίες ανατροφοδότησης και οι μηχανισμοί συνεχούς βελτίωσης διασφαλίζουν την αποτελεσματικότητά του. Το πρόγραμμα ευθυγραμμίζεται με τη δέσμευση της Σουηδίας για την προώθηση περιβαλλόντων εργασίας χωρίς αποκλεισμούς και την υποστήριξη της συνολικής υγείας του εργατικού δυναμικού της.

Καλή πρακτική 2

Τίτλος: *Πρόγραμμα Ενίσχυσης Δεξιοτήτων και Πιστοποίησης*

Ιστοσελίδα: <https://www2.lingio.com/en/vocational-swedish-for-eldercare>

Το Πρόγραμμα Ενίσχυσης και Πιστοποίησης Δεξιοτήτων στη Σουηδία, με επικεφαλής τον Επαγγελματικό Σουηδικό Οργανισμό για τη φροντίδα ηλικιωμένων, εστιάζει στην αναβάθμιση των δεξιοτήτων οικιακών φροντιστών μέσω προγραμμάτων κατάρτισης και πιστοποίησης. Ενισχύοντας τις δεξιότητές τους, το πρόγραμμα στοχεύει να κάνει τους οικιακούς φροντιστές πιο ανταγωνιστικούς στην αγορά εργασίας, προωθώντας παράλληλα τη συνεχή επαγγελματική ανάπτυξη. Η καινοτομία του προγράμματος έγκειται στην ενσωμάτωση ψηφιακών εκπαιδευτικών ενοτήτων και στην προσαρμογή στις εξελισσόμενες απαιτήσεις του σύγχρονου εργατικού δυναμικού, διασφαλίζοντας τη συνάφεια των δεξιοτήτων στο σημερινό δυναμικό εργασιακό τοπίο. Η επένδυση στην ανάπτυξη δεξιοτήτων συμβάλλει στη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα της σταδιοδρομίας των οικιακών φροντιστών, ευθυγραμμιζόμενη με τη δέσμευση της Σουηδίας για μια οικονομία βασισμένη στη γνώση. Το μοντέλο βελτίωσης δεξιοτήτων μπορεί να αναπαραχθεί σε άλλους κλάδους και χώρες, προσφέροντας μια επεκτάσιμη λύση για τη βελτίωση της απασχολησιμότητας των οικιακών φροντιστών παγκοσμίως. Η έμφαση στη συνεχή μάθηση είναι ζωτικής σημασίας στην ταχέως μεταβαλλόμενη αγορά εργασίας. Οι τακτικές διαβουλεύσεις με τον κλάδο διασφαλίζουν την ευθυγράμμιση του προγράμματος με τις ανάγκες της αγοράς και η συνεργασία με εργοδότες και εκπαιδευτικά ιδρύματα ενισχύει την αποτελεσματικότητά του.

Καλή πρακτική 3

Τίτλος: *Διαφανείς Συμβάσεις Εργασίας και Δίκαιες Μισθολογικές Πολιτικές*

Ιστοσελίδα: <https://leglobal.law/countries/sweden/employment-law/employment-law-overview-sweden/02-employment-contracts/>

Το πρόγραμμα *Διαφανείς Συμβάσεις Εργασίας και Δίκαιες Μισθολογικές Πολιτικές* στη Σουηδία, με επικεφαλής την L&G Global, προωθεί τη διαφάνεια διασφαλίζοντας σαφείς και ολοκληρωμένες συμβάσεις εργασίας για τους εργαζόμενους στην κατ' οίκον φροντίδα. Η εφαρμογή δίκαιων μισθολογικών πολιτικών αντιμετωπίζει την εισοδηματική ανισότητα και διασφαλίζει επαρκή αποζημίωση για τους εργαζόμενους. Το πρόγραμμα καινοτομεί χρησιμοποιώντας τεχνολογία για να παρέχει προσβάσιμες πληροφορίες σχετικά με τα εργασιακά δικαιώματα και τα μισθολογικά πρότυπα, συμβάλλοντας σε μια πιο δίκαιη κοινωνία. Με την προώθηση δίκαιων μισθών και διαφάνειας, η πρακτική συμβάλλει στην οικονομική βιωσιμότητα των οικιακών φροντιστών και αντιμετωπίζει τις κοινωνικές ανισότητες. Διαφανείς πρακτικές απασχόλησης και δίκαιες μισθολογικές πολιτικές μπορούν να υιοθετηθούν σε διάφορους τομείς και χώρες, προωθώντας τα ηθικά πρότυπα απασχόλησης παγκοσμίως. Η συνεχής παρακολούθηση και οι περιοδικές αναθεωρήσεις των πρακτικών απασχόλησης διασφαλίζουν τη συνεχή συμμόρφωση με τα πρότυπα εργασίας και η συνεργασία με εργατικά συνδικάτα και ομάδες υπεράσπισης ενισχύει την αποτελεσματικότητα της πρωτοβουλίας.

3. ΤΕΛΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η σημασία της προσέγγισης μεταναστών χωρίς πρόσβαση σε παραδοσιακά ιδρύματα κατάρτισης δεν μπορεί να υπερεκτιμηθεί. Το προτεινόμενο εκπαιδευτικό υλικό εστιάζει στη διασφάλιση της προσβασιμότητας, της διαδραστικότητας και της πληρότητας για την ενδυνάμωση των μεταναστών εργαζομένων στον τομέα της φροντίδας με αναδυόμενες δεξιότητες και ικανότητες ζωτικής σημασίας στον τομέα της οικιακής φροντίδας. Για να προσεγγίσει αποτελεσματικά την ομάδα-στόχο, το εκπαιδευτικό υλικό θα πρέπει να πληροί συγκεκριμένα κριτήρια:

1. Διαδραστικό:

- Για να ενισχυθεί η προσβασιμότητα, το υλικό θα πρέπει να ενσωματώνει διαδραστικά στοιχεία.
- Μπορούν να ενσωματωθούν πρακτικές προσομοιώσεις και σενάρια για την προσομοίωση πραγματικών καταστάσεων φροντίδας.

2. Εύκολα προσβάσιμο σχετικά με τη γλώσσα:

- Θα πρέπει να παρέχονται πολύγλωσσοι πόροι και μεταφράσεις.
- Θα πρέπει να χρησιμοποιείται σαφής, απλή γλώσσα για να διασφαλιστεί η κατανόηση πέρα από τα γλωσσικά εμπόδια.

3. Ολοκληρωμένη κάλυψη:

- Το υλικό θα πρέπει να καλύπτει όλες τις βασικές απαραίτητες δεξιότητες και ικανότητες για το επάγγελμα της φροντίδας.
- Η εστίαση θα πρέπει να είναι στις αναδυόμενες δεξιότητες και ικανότητες, διαχωρίζοντας από τις πρακτικές εργασίες στην εργασία.

Όπως παρουσιάζεται στην ενότητα βέλτιστων πρακτικών από εταίρους από διαφορετικές χώρες, οι ακόλουθες εκπαιδευτικές μονάδες θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την προετοιμασία εκπαιδευτικού υλικού:

- **Δεξιότητες Κρίσιμης Φροντίδας:** κατανόηση της νόσου (άνοια, αναπηρίες), διατροφή και υγρά με βάση τις διατροφικές απαιτήσεις, φροντίδα τραυμάτων και επιδέσμοι, υποστήριξη κινητικότητας και υγιεινή του σώματος του ασθενούς σε διάφορα σενάρια.
- **Βασικές Νοσηλευτικές Δεξιότητες:** πρόληψη και έλεγχος λοιμώξεων, χρήση ιατρικών συσκευών/εξοπλισμού, χορήγηση φαρμάκων και κατανόηση συνταγών, πρόληψη έλκους πίεσης και τεχνικές πρώτων βοηθειών.
- **Υγεία και Ασφάλεια:** Φιλικός προς το περιβάλλον καθαρισμός, πρόληψη κινδύνων για πτώσεις και διαταραχές, αποχέτευση και προσωπική υγιεινή COVID-19, χρήση ατομικού προστατευτικού εξοπλισμού (ΜΑΠ) και αντιμετώπιση έκτακτων περιστατικών.
- **Ψηφιακές και Διοικητικές Δεξιότητες:** Ψηφιακά σχέδια τήρησης αρχείων και φροντίδας, τεχνικές δεξιότητες για μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και κοινή χρήση δεδομένων, χρήση συστημάτων τηλεφροντίδας και δεξιότητες ΤΠΕ για συσκευές ηλεκτρονικής υγείας.
- **Δεξιότητες Σχέσεων και Πολιτισμική Έκφραση:** Επικοινωνία, ενσυναίσθηση, ενεργητική ακρόαση, πολιτισμική επίγνωση και έκφραση, υποστήριξη αυτονομίας και γνωστική διέγερση και επίλυση συγκρούσεων.
- **Προσωπική Δράση και Ευημερία:** Τεχνικές διαχείρισης του άγχους, δεξιότητες διαχείρισης χρόνου, κατανόηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων, ενέργειες για τη βελτίωση της προσωπικής υγείας και ενίσχυση της προσωπικής δράσης και ευεξίας.

Τα προτεινόμενα μαθησιακά αποτελέσματα για κάθε ενότητα παρέχουν σαφείς στόχους για τους συμμετέχοντες, διασφαλίζοντας μια ολοκληρωμένη ανάπτυξη δεξιοτήτων και ικανοτήτων που σχετίζονται με το επάγγελμα της φροντίδας. Τα αποτελέσματα εκτείνονται από τις πρακτικές δεξιότητες φροντίδας έως τον ψηφιακό γραμματισμό, δίνοντας έμφαση στην προσωπική ευημερία και την πολιτιστική ευαισθησία. Αυτό το ολοκληρωμένο και διαδραστικό πρόγραμμα σπουδών, σχεδιασμένο για να ανταποκρίνεται στις μοναδικές ανάγκες των μεταναστών εργαζομένων στον τομέα της φροντίδας, όχι

μόνο τους εξοπλίζει με βασικές δεξιότητες, αλλά επίσης προωθεί μια αίσθηση ενδυνάμωσης και ευημερίας. Η εστίαση στις αναδυόμενες δεξιότητες διασφαλίζει ότι το εργατικό δυναμικό είναι έτοιμο να ανταποκριθεί στις εξελισσόμενες απαιτήσεις του τομέα οικιακής φροντίδας.

Συμπερασματικά, οι βέλτιστες πρακτικές **της Ισπανίας** παρουσιάζουν ποικίλες προσεγγίσεις για τη βελτίωση των υπηρεσιών οικιακής φροντίδας, τονίζοντας τη **σημασία της εκπαίδευσης, της υποστήριξης και της αποτελεσματικής επικοινωνίας** για τους φροντιστές. Η δυνατότητα μεταφοράς αυτών των πρακτικών υποδηλώνει πιθανή υιοθέτηση σε διαφορετικές περιοχές για τη βελτίωση της ποιότητας της φροντίδας ηλικιωμένων σε ευρύτερη κλίμακα. Οι βέλτιστες πρακτικές της **Emilia-Romagna** επιδεικνύουν συλλογικά μια ολιστική προσέγγιση στις υπηρεσίες οικιακής φροντίδας, που περιλαμβάνει εκπαίδευση, υποστήριξη και οικονομική συνεισφορά. Τα καινοτόμα στοιχεία και τα αειφόρα πλαίσια συμβάλλουν στη δυνατότητα εφαρμογής και μεταφοράς τους σε διάφορα κοινωνικο-υγειονομικά πλαίσια. Οι βέλτιστες πρακτικές από **την Ελλάδα** υπογραμμίζουν τη **σημασία της εκπαίδευσης, της υποστήριξης και της συμμετοχής της κοινότητας** στον τομέα της φροντίδας. Η δυνατότητα μεταφοράς αυτών των πρακτικών καταδεικνύει τη δυνατότητά τους να εμπνεύσουν παρόμοιες πρωτοβουλίες παγκοσμίως, προωθώντας βελτιωμένες υπηρεσίες φροντίδας και συστήματα υποστήριξης. **Η Πολωνία** υπογραμμίζει μια ολοκληρωμένη προσέγγιση στις προκλήσεις της φροντίδας, ενσωματώνοντας **νομικές διευκολύνσεις, υπηρεσίες που βασίζονται στην κοινότητα και συνεχή επαγγελματική ανάπτυξη** για τους φροντιστές. Η δυνατότητα μεταφοράς αυτών των πρακτικών προσφέρει πολύτιμες πληροφορίες για άλλες χώρες που αναζητούν καινοτόμες λύσεις στον τομέα των υπηρεσιών φροντίδας. **Η Σουηδία** επικύρωσε τη Σύμβαση των Οικιακών Εργαζομένων της ΔΟΕ το 2019, ευθυγραμμίζοντας τα δικαιώματα των οικιακών εργαζομένων με τα γενικά πρότυπα εργασίας. Η χώρα διαχειρίζεται **τα δικαιώματα και τις αμοιβές των εργαζομένων στην οικιακή φροντίδα μέσω συλλογικών συμβάσεων**, επιτρέποντας αποκλίσεις από το νομοθετικό δίκαιο υπέρ των συμφωνιών με διαπραγμάτευση. Οι οικογένειες στη **Σουηδία** που χρησιμοποιούν υπηρεσίες οικιακής φροντίδας επωφελούνται από διάφορους μηχανισμούς υποστήριξης. Οι δήμοι παρέχουν ολοκληρωμένες υπηρεσίες μέσω οικογενειακών κέντρων, συμπεριλαμβανομένων υγειονομικής περίθαλψης, κοινωνικών υπηρεσιών και μαθημάτων με επίκεντρο τους γονείς. Η οικογενειακή συμβουλευτική είναι παγκοσμίως διαθέσιμη για την αντιμετώπιση των προκλήσεων των σχέσεων και των γονέων. Η οικονομική βοήθεια περιλαμβάνει επιδόματα στέγασης, γονικές παροχές για κατ' οίκον φροντίδα και προσωρινές παροχές για τη φροντίδα άρρωστων παιδιών. Η υποστήριξη των παιδιών είναι υποχρεωτική για γονείς που δεν έχουν την επιμέλεια, ενώ η υποστήριξη διατροφής βοηθά μόνους γονείς. Ένα καθολικό επίδομα τέκνων ωφελεί όλους τους γονείς. Επιπλέον, οικογένειες με παιδιά

με λειτουργικές αναπηρίες μπορούν να έχουν πρόσβαση σε συγκεκριμένα επιδόματα περίθαλψης και συναφείς δαπάνες. Τα ηλικιωμένα άτομα στη **Σουηδία**, που χρειάζονται υποστήριξη και βοήθεια, δικαιούνται από το νόμο να λαμβάνουν αυτές τις υπηρεσίες από δημόσιες πηγές. Οι ιδιαιτερότητες των υπηρεσιών φροντίδας ηλικιωμένων ποικίλλουν ανάλογα με τον δήμο, περιλαμβάνοντας βοήθεια στο σπίτι και σε διάφορους τύπους προστατευόμενων καταλυμάτων.

Κοινά θέματα σε όλες τις χώρες:

- **Εκπαίδευση Φροντιστών:** Όλες οι χώρες τονίζουν τη σημασία της εκπαίδευσης και της εκπαίδευσης φροντιστών, προσφέροντας διάφορα προγράμματα για την ενίσχυση των δεξιοτήτων και της γνώσης.
- **Βιωσιμότητα:** Πολλές πρωτοβουλίες επικεντρώνονται στη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα, είτε μέσω συνεχών ενημερώσεων, προσαρμοστικότητας ή διαφανών μηχανισμών χρηματοδότησης.
- **Δυνατότητα μεταφοράς:** Πολλές πρακτικές παρουσιάζουν υψηλή δυνατότητα μεταφοράς, με στόχο την αντιμετώπιση παρόμοιων προκλήσεων σε άλλες περιοχές ή χώρες.
- **Καινοτομία:** Οι καινοτομίες περιλαμβάνουν τη χρήση τεχνολογίας, μικτές προσεγγίσεις μάθησης και νέες υπηρεσίες υποστήριξης για τη βελτίωση της ποιότητας της φροντίδας.

Ποικιλομορφία σε προσεγγίσεις:

- **Ελλάδα:** Έμφαση σε διαδικτυακές πλατφόρμες, ολοκληρωμένη υποστήριξη και εξατομικευμένη φροντίδα.
- **Ιταλία:** Μείγμα ηλεκτρονικής μάθησης και προσωπικής εκπαίδευσης, εδαφικής ενεργοποίησης και πρόσθετων οικονομικών συνεισφορών.
- **Πολωνία:** Διευκολύνσεις στην απασχόληση, τις υπηρεσίες γειτονιάς και την ανάπτυξη επαγγελματικών ικανοτήτων.
- **Ισπανία:** Βασικά μαθήματα, υπηρεσίες υποστήριξης και εκπαίδευση δεξιοτήτων επικοινωνίας.
- **Σουηδία:** Υποστήριξη ισορροπίας μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής, προγράμματα βελτίωσης δεξιοτήτων και διαφανείς συμβάσεις εργασίας.

Ενώ κάθε χώρα επιδεικνύει μοναδικές προσεγγίσεις στη φροντίδα, υπάρχουν κοινά θέματα εκπαίδευσης φροντιστών, βιωσιμότητας και δυνατότητας μεταφοράς. Η ποικιλομορφία στις προσεγγίσεις αντανακλά τις διαφοροποιημένες προκλήσεις και λύσεις σε διαφορετικά πολιτιστικά, δημογραφικά και οικονομικά πλαίσια. Οι βέλτιστες πρακτικές που εντοπίστηκαν παρέχουν πολύτιμες πληροφορίες για τις χώρες που επιδιώκουν να βελτιώσουν τα συστήματα φροντίδας και τα δίκτυα υποστήριξής τους.

4. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Αγγελική Τσαπάνου, J.D. (2021). Ο αντίκτυπος της πανδημίας COVID - 19 σε άτομα με ήπια γνωστική έκπτωση/άνοια και στους φροντιστές τους. *Geriatric Psychiatry*, 36:583–587.

Arias Sánchez, SS (2017). Φροντίδα, μια επικίνδυνη δραστηριότητα σε περιόδους κρίσης: Ανασκόπηση έρευνας με Ισπανούς φροντιστές. *Psychoprospectives*, 16(1), 42-54.

Brenna, E. (2020). Legami familiari e cura degli anziani στην Ευρώπη. *Welforum.it*.

Carrasco, CE (2021). Εργάτες φροντίδας, σε πολεμική βάση: χωρίς πόρους, κακοπληρωμένες και με επισφαλείς ή εξωτερικές συμβάσεις. *RTVE.es*. _

Χρήστος Σικάρας, ΙΙ (2022). Κόπωση και εξάντληση του νοσηλευτικού προσωπικού κατά την πανδημία COVID-19 στην Ελλάδα. *AIMS Public Health*, 9(1): 94-105.

Conti C, FL (2020). Εύθραυστοι ήρωες. Ο ψυχολογικός αντίκτυπος της πανδημίας COVID-19 στους εργαζόμενους στον τομέα της υγείας στην Ιταλία. *PLoS ONE*, 15(11): e0242538.

FERNÁNDEZ, SM (2021). Ένας στους τρεις οικιακούς φροντιστές στην Ισπανία είναι φτωχός: «Δεν είμαστε σκλάβοι, είμαστε υπάλληλοι και ζητάμε δικαιώματα». *RTVE.es*. _

Filosa, G., & Parente, M. (2021, 26 Νοεμβρίου). Distanti ma vicine. Le badanti κατά τη διάρκεια της πανδημίας. *Παρέμβαση στο διαδικτυακό σεμινάριο "Θεραπεία, μετανάστευση και πανδημία - Τελική εκδήλωση που προβάλλεται από το TAAD (The Aging African Diasporas)*. doi:<https://oa.inapp.org/xmlui/handle/20.500.12916/3368>

Fraçkowiak-Sochańska, M., Hermanowski, M., & al., e. (2020). *ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΑΝΔΗΜΙΑ*.

Γαλάνης, Π. Β. (2021). Επίδραση της χρήσης ατομικού προστατευτικού εξοπλισμού στη σωματική υγεία των εργαζομένων στον τομέα της υγείας κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19: μια συστηματική ανασκόπηση και μετα-ανάλυση. *Αμερικανικό περιοδικό ελέγχου μόλυνσης*, 49 (10), 1305-1315. doi:<https://doi.org/10.1016/j.ajic.2021.04.084>

Garcia, Z. (2022). Ocho de cada diez personas cuidadoras en Canarias son mujeres. *RTVE CANARIAS*.

Grażyna Gierszewska, WP-A. (2021). Ικανοποίηση ασθενών με εξ αποστάσεως ιατρική περίθαλψη στην πρωτοβάθμια περίθαλψη κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19 στην Πολωνία. *TNOIK*, 39-48.

ILO – Διεθνής Οργάνωση Εργασίας. (2020). *Οικιακή εργασία κατά τη διάρκεια της έκτακτης ανάγκης Covid-19*.

ILO - Διεθνής Οργάνωση Εργασίας. (2020). Ο αντίκτυπος της κρίσης COVID-19 στην απώλεια θέσεων εργασίας και ωρών μεταξύ των οικιακών φροντιστών.

INPS Εθνικό Ινστιτούτο Κοινωνικής Πρόνοιας. (v).

ISGlobal. (2020). *Τι γνωρίζουμε για τον αντίκτυπο του φύλου στην πανδημία COVID-19;* Βαρκελώνη: Παγκόσμιο Ινστιτούτο Υγείας.

Leibfnger, M., Prieler, V., Schwiter, K., Steiner, J., Benazha, A., & Lutz, H. (2020). Ο αντίκτυπος των πολιτικών απαντήσεων για τον COVID-19 στους εργαζόμενους που ζουν σε νοσοκομεία στην Αυστρία, τη Γερμανία και την Ελβετία. *Journal of Long-Term Care* , 144-150.

Mariola Rydka, E. K. (2020). *Συστάσεις σχετικά με την οργάνωση της διαδικασίας παροχής υπηρεσιών νοσηλείας και φροντίδας στο πλαίσιο μακροχρόνιας φροντίδας σε σχέση με την κατάσταση της επιδημίας και τον κίνδυνο λοιμώξεων από τον ιό SARS-CoV-2 και κρουσμάτων COVID-19.* ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ.

Martínez Virto, L., Sánchez Salmerón, V., Hermoso Humbert, A., & Azcona Martínez, A. (2021). ¿VULNERADAS POR LAS CRISIS O VULNERABLES EN CONTINUA CRISIS; ANÁLISIS DE LAS CONDICIONES DE VIDA Y EMPLEO DE LAS MUJERES MIGRANTES EN EL TRABAJO DOMÉSTICO Y DE CUIDADOS EN UN CONTEXTO DE PANDEMIA. *MIGRACIONES 53* , 115-142.

Marton G, V. L. (2020). Οι ήρωες της δεκαετίας του 2020 δεν είναι ατρόμητοι: Ο αντίκτυπος της πανδημίας COVID-19 στην ευημερία και τα συναισθήματα των Ιταλών εργαζομένων στον τομέα της υγείας. *Σύνορα στην Ψυχολογία* .

Melchiorre, M. G. (2020). Εύθραστοι ηλικιωμένοι, οικογένειες και ιδιωτικοί βοηθοί. Μια δύσκολη «διαλογή» στην έκτακτη ανάγκη COVID-19. *Εργαστήριο Κοινωνικών Πολιτικών, Πολυτεχνείο Μιλάνου* .

Melchiorre, M., Lattanzio, F., & Lamura, G. (2020). Εύθραστοι ηλικιωμένοι, οικογένειες και ιδιωτικοί βοηθοί. Μια δύσκολη «διαλογή» στην έκτακτη ανάγκη COVID-19. *Εργαστήριο Κοινωνικών Πολιτικών, Πολυτεχνείο Μιλάνου* . doi:http://www.ips.polimi.it/wp-content/uploads/2020/07/testo_inrca_inage2.pdf

Ministryio de Igualdad. (2020). *Η γενική προοπτική, απαραίτητη για την αντιμετώπιση του COVID-19.* Μαδρίτη: Κατάλογος εκδόσεων της Γενικής Διοίκησης του Κράτους.

Μυρτώ Θ. Σαμαρά, ΛΕ (2021). Ο ψυχολογικός αντίκτυπος, η γνώση και οι αντιλήψεις του COVID-19 των επαγγελματιών υγείας στην Ελλάδα: Μια πανελλαδική συγχρονική μελέτη. *Journal of Psychiatry* .

Necel, R. (2021). Ιδρύματα κοινωνικής πρόνοιας ως απάντηση στην πανδημία COVID-19 υπό το πρίσμα των Κοινωνικών Λειτουργιών. *Praca i Zabezpieczenie Społeczne* (2), 13-23.

Neihoff, E., & Henriksson, V. (2020). Κοινωνική απομόνωση - καλώς ή κακώς: Μια ποιοτική μελέτη για τον αντίκτυπο της πανδημίας Covid-19 στην ψυχική υγεία των ηλικιωμένων που αποτελούν αντικείμενο φροντίδας ηλικιωμένων των κοινωνικών υπηρεσιών. *Ντίβα* .

Numbers, K., & Brodaty, H. (2021). Οι επιπτώσεις της πανδημίας COVID-19 σε άτομα με άνοια. *Nat Rev Neurol* , 69–70. doi:<https://doi.org/10.1038/s41582-020-00450-z>

Oldertz, R., & Rönnkvist, A. (2021). *Κρίση επικοινωνιακή και ψυχολογική.* Ακαδημία Υγείας, Φροντίδας και Πρόνοιας Τμήμα Ψυχολογίας.

- Παρατηρητήριο Domina. (2020). *Δεύτερο rapporto nazionale sul lavoro domestico*. Ρώμη: Fondazione Leone Moressa.
- Pasquinelli S., AG (2020). L'Italia che aiuta chiede servizi. *Welforum*. to .
- Pasquinelli, S., & Pozzoli, F. (2021). Badanti dopo la πανδημία. *Quaderno WP3 del progetto "Time to care"*. Ανακτήθηκε από τη διεύθυνση <http://www.qualificare.info/home.php?id=729>
- Perolini, M. (2021). Αυστρία: Οι μετανάστριες εργαζόμενες στον τομέα της φροντίδας απαιτούν δικαιώματα. *Διεθνής Αμνηστία* .
- Rågsjö, K. (2020). *Αναβάθμιση της φροντίδας για τους ηλικιωμένους στον απόηχο του Covid-19 - Πρόταση απόφασης του Riksdag*.
- Rågsjö, K. (2020). Αναβάθμιση της φροντίδας για τους ηλικιωμένους στον απόηχο του Covid-19 - Πρόταση απόφασης του Riksdag.
- Rokicińska, A. (2020). Προβολή της πανδημίας COVID-19. *Cowzdrowiu.pl*.
- Rönnkvist, A., & Oldertz, R. (2022). Επικοινωνία κρίσης και ψυχολογική παραβίαση σύμβασης στη φροντίδα ηλικιωμένων.
- S. Pasquinelli, FP (2021). Badanti dopo la πανδημία. *Quaderno WP3 del progetto "Time to care"*.
- Serrano, M. (2021). Empleo domestico en España: Un sektor precarizado, feminizado, migrado y sumergido. *Η ΣΥΖΗΤΗΣΗ*.
- Socialstyrelsen. (2021). *Covid-19:s konsekvenser for personer med insatser enligt LSS*.
- Statens Offentliga Utredningar. (2020). *Äldreomsorgen υπό πανδημία*.
- Πανεπιστήμιο Rovira i Virgili. (2020). Ο αντίκτυπος του COVID-19 σε εξαρτώμενα άτομα και φροντιστές, υπό μελέτη. *URVACTIV@*.
- Vegter, M. (n.d.). Κλειδωμένοι και έξω: Επιπτώσεις του Covid-19 στους οικιακούς εργαζόμενους στην Ευρώπη. *EuSocialCit* .
- Zaguirre Altuna, A. (2019). Οικιακά εργαζόμενοι: προφανής περίπτωση έμμεσων διακρίσεων. *Zoom Social, Εργαστήριο Εναλλακτικών Επιλογών*, n°3, 1-16.
- Μπουτίνα Ευγενία-Σταυρούλα, Ν. Α. (2021). «Επιβάρυνση άτυπων φροντιστών ληπτών υπηρεσιών ψυχικής υγείας σε περίοδο Πανδημίας Covid-19.». Patras: University of Patras.
- Μπουτίνα, Ε. Σ., & Νότα, Α. (2021). Επιβάρυνση άτυπων φροντιστών ληπτών υπηρεσιών ψυχικής υγείας σε περίοδο Πανδημίας Covid-19.
- Σταθοπούλου, Α. Κ. (2021). « Εκτίμηση της ψυχολογικής επιβάρυνσης των φροντιστών και της ποιότητας ζωής τους, από την παρεχόμενη φροντίδα υγείας σε ασθενείς με χρόνιες παθήσεις, στην Κατ' Οίκον Νοσηλεία του Νοσοκομείου "Μεταξά ». Athens.

DOCUPROJECT.EU